

TROŠARINE U RH

Biskupović, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:654790>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-17**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET SPLIT

ZAVRŠNI RAD

TROŠARINE U RH

Mentor:

Doc.dr. sc. Paško Burnać

Studentica:

Petra Biskupović

Split, kolovoz, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
1.1. Problem i predmet istraživanja	3
1.2. Svrha i ciljevi istraživanja	3
1.4. Znanstvene metode	3
1.5. Struktura rada	4
2. POJAM I VRSTE TROŠARINA	5
2.1. Povijest trošarina	5
2.2. Pojam i funkcija trošarina	5
2.3. Vrste trošarina	8
2.4. Harmonizacija trošarina	8
2.5. Trošarinski obveznik	9
2.6. Kretanje trošarinskih proizvoda	10
3. TROŠARINE U RH	12
3.1. Općenito o trošarina	12
3.2. Trošarine na duhanske proizvode	12
3.3. Trošarine na alkohol i alkoholna pića	13
3.3.1. Trošarine na alkohol.....	14
3.3.2. Trošarine na pivo.....	15
3.4. Trošarine na energente i električnu struju	16
4. USPOREDBA S TROŠARINAMA U EU	19
4.1. Usporedba trošarina u RH nakon ulaska u EU	19
4.1.1. Trošarine na duhan i duhanske proizvode.....	19
4.1.2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića.....	23
4.1.3. Trošarine na energente i električnu energiju	25
4.2. Najnoviji pokazatelji visine i važnosti trošarina u RH	29
5. ZAKLJUČAK	39
6. LITERATURA	40
7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA	41
8. SAŽETAK	42
9. SUMMARY	43

1. UVOD

1.1. Problem i predmet istraživanja

Posebni porezi, akcize ili trošarine jedan su od najstarijih poreznih oblika. Proizvode koji se oporezuju trošarinama možemo svrstati u tri osnovne skupine: alkoholne proizvode, energente i duhanske proizvode, a one se proširuju nizom drugih proizvoda i znatno se razlikuju od države do države. Razlozi uvođenja trošarina brojni su (fiskalni, socijalni, zdravstveni, ekološki). Prednost tih poreza u odnosu prema drugima jest jednostavnost ubiranja, mali broj poreznih obveznika, a jedan su od najznačajnijih fiskalnih prihoda. Problem istraživanja je ispitati i analizirati trošarine u poreznom sustavu Republike Hrvatske. Iz problema istraživanja proizlazi predmet istraživanja: što su trošarine, zakonodavni okvir, uspoređivanje trošarina u Republici Hrvatskoj prije i nakon ulaska u Europsku uniju te uspoređivanje sa trošarinama ostalih zemalja u Europskoj uniji.

1.2. Svrha i ciljevi istraživanja

Svrha istraživanja je znanstvenim metodama istražiti trošarine u poreznom sustavu Republike Hrvatske te ocijeniti stope trošarina i način na koji se alkohol i alkoholna pića, duhanski proizvodi te energenti i električna energija oporezuju.

Ciljevi istraživanja su istražiti i analizirati trošarine za tri grupe proizvoda (alkohol i alkoholna pića, duhanski proizvodi te energenti i električna energija) u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. U završnom radu dani su odgovori na slijedeća pitanja:

- 1.) Što su trošarine?
- 2.) Kakav je porezni sustav trošarina u Republici Hrvatskoj?
- 3.) Koje su visine trošarina za tri grupe proizvoda u Republici Hrvatskoj?
- 4.) Kakve su trošarine u Hrvatskoj nakon ulaska u Europsku uniju i uspoređivanje s ostalim zemljama u Europskoj uniji?

1.4. Znanstvene metode

Prilikom izrade završnog rada proučila sam stručnu literaturu te koristila sljedeće znanstvene metode: metodu analize i sinteze, metodu klasifikacije, metodu komparacije i deskriptivnu metodu.

1.5. Struktura rada

U uvodnom dijelu rada definirani su problem i cilj rada kao i metode korištene pri izradi rada. Zatim se objašnjuje pojam, funkcije i vrste trošarina za upoznavanje s osnovama rada. U trećem dijelu najprije govorimo o povijesti trošarina u Republici Hrvatskoj zatim istražuje se visine trošarina za tri grupe proizvoda prije ulaska u Europsku uniju. A u četvrtom dijelu istražujemo visine trošarina nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, uspoređivanje visine trošarina s ostalim zemaljama Europske unije te su prikazani najnoviji pokazatelji i istraživanja o visini trošarina i njihovoj važnosti za Republiku Hrvatsku.

2. POJAM I VRSTE TROŠARINA

2.1. Povijest trošarina

Sam naziv akciza (excise tax) potječe iz 16. stoljeća kada su u Nizozemskoj posebnim porezom koji se nazivao excijsen oporezivani pivo, šećer, sol i alkoholna pića, a pretpostavlja se da riječ potječe od starofrancuske riječi assise (sjednica, odluka, ugovor, namirenje računa ili duga, oporezivanje) (Merriam-Webster, 2002). Primjer Nizozemske ubrzo slijede Njemačka i Engleska (uključujući i engleske kolonije) te ostale europske zemlje. U 19. stoljeću trošarine su bile dio sustava općeg poreza na dobra i usluge koji se od početka 20. stoljeća transformira u opći porez na potrošnju, odnosno od 1960-ih u porez na dodanu vrijednost. Danas su u gotovo svim suvremenim poreznim sustavima uvedeni posebni porezi ili trošarine. Porez se obračunava u apsolutnom iznosu po jedinici mjere proizvoda (kilogramu, litri, komadu i sl.), ili u određenom postotku prodajne cijene.¹

2.2. Pojam i funkcija trošarina

Na potrošnju određenih proizvoda kao što su alkohol, cigarete ili benzin često se uz uobičajeni opći porez na promet ili PDV nameće i jedan dodatni porez koji se naziva trošarinom, akcizom ili posebnim porezom. Opredijelit ćemo se za naziv trošarine, iako se u hrvatskom zakonodavstvu koristi pojam poseban porez. Česte su polemike oko naziva ovog pojma, pa je i danas u našoj praksi uobičajena uporaba različitog nazivlja za ovaj porezni oblik. Odlučili smo se za pojam trošarina jer je kratak i nije tuđica, a upućuje da se radi o porezu na potrošnju određenih proizvoda.

Valja odgovoriti na pitanje, koje osobine imaju dobra na koja se nameću trošarine, i s kojim se ciljem baš njih dodatno opterećuje još jednim poreznim oblikom. Dobra na koja se nameću trošarine obično imaju jednu ili više od sljedećih osobina: prvo, njihovu proizvodnju i prodaju država može kontrolirati; drugo, te proizvode obilježava relativno visoka cjenovno neelastična potražnja; treće, dohodovna elastičnost potražnje za tim proizvodima veća je od jedinice, tako da se radi o luksuznim dobrima; i četvrto, država smatra da je njihova potrošnja nekorisna za pojedinca, ili da stvara negativne vanjske učinke.

¹ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 5.

No valja pobliže obrazložiti zašto se na proizvode s ovim obilježjima nameću povrh uobičajenog poreza na promet i trošarine. One se mogu nametnuti kako bi se ostvarili neki od ovih ciljeva:

1. Trošarine se mogu uvesti kako bi se u porezni sustav uvela progresivnost. U porezni sustav unosi se progresivnost kada se oporezuju neki luksuzni proizvodi koje uglavnom troše pojedinci s visokim dohocima. U slučajevima kada je teško primjenjivati progresivan porez na dohodak, kao što je to primjerice u zemljama u razvoju, trošarine na luksuzne proizvode predstavljaju dobar način progresivnog raspoređivanja poreznog tereta.

Međutim, postoje problemi pri korištenju neizravnih poreza kao što su trošarine u svrhu uvođenja progresivnosti u porezni sustav. Naime, potrebno je jasno definirati koji proizvodi imaju obilježja luksuznih proizvoda, odrediti kolika je cjenovna elastičnost potražnje za tim proizvodima, te postoje li supstitutivni proizvodi. Ukoliko je cjenovna elastičnost potražnje velika, pa uvođenjem trošarina potražnja za tim proizvodima opadne ili se usmjeri na supstitutivne proizvode, neće biti ostvaren cilj povećanja progresivnosti poreznog sustava. Definiranje luksuznih dobara za poreznu administraciju također nameće niz pitanja praktične naravi. Ponekad je, naime, veoma teško jednoznačno odrediti kada neki predmet postaje luksuzom.

2. Istodobno, ponekad se trošarine uvode u slučajevima kada je administrativno teško primjenjivati složenije porezne oblike. Tako, na primjer, u zemljama u razvoju kada postoji mali broj proizvodnih jedinica, ubiranje trošarina može biti jednostavnije za primjenu od uporabe složene sheme progresivnog poreza na dohodak. Obilježje trošarina jest da one predstavljaju izdašan prihod za državni proračun. Uz to, one su jednostavne za ubiranje, iziskuju male administrativne troškove, i ne pružaju mnogo prilika za poreznu evaziju. Obično se nameću na proizvode velikog opsega prodaje, a proizvode ih mali broj proizvođača, imaju neelastičnu cjenovnu potražnju, jednostavno se definiraju, te na tržištu ne postoje njihove zamjene. Sve to doprinosi sigurnom slijevanju poreznih prihoda u državni proračun.

3. Trošarine se mogu uvesti da bi se obeshrabrila potrošnja nekih proizvoda. To se posebno odnosi na alkoholna pića, cigarete i duhan. Iako takve trošarine imaju obilježja regresivnosti, tj. relativno više opterećuju domaćinstva s niskim dohodcima, njihova je primjena opravdana jer se uglavnom radi o proizvodima čija se potrošnja smatra nezdravom ili nemoralnom. Država se u tim slučajevima smatra pozvanom da se upliće u izbor pojedinca, smatrajući da ona mora voditi računa o njegovu zdravlju ili moralu, te da pojedinci, posebno mladi nisu u potpunosti svjesni zdravstvenih opasnosti koje donosi pušenje cigareta i pijenje alkohola.

Trošarine na potrošnju takvih proizvoda mogu se promatrati i sa stanovišta negativnih vanjskih učinaka. Pušenje i alkoholizam stvaraju velike troškove u zdravstvu, pa se trošarine mogu promatrati kao način da se internaliziraju ovi troškovi. Čak i kada, recimo, trošak liječenja raka pluća u cijelosti snosi sam bolesnik, rak koji nastaje zbog sekundarnog pušenja predstavlja jasan negativan vanjski trošak. Trošarina tada postaje izvor sredstava za pokrivanje tih troškova u zdravstvu koji nastaju kao rezultat negativnog vanjskog učinka pušenja ili alkoholizma.

Trošarine, međutim, ne moraju predstavljati posebno uspješan način smanjivanja ovisnosti. Potrošnja ovih proizvoda doista će se smanjiti samo ako je potražnja cjenovno elastična. Kako je potražnja za cigaretama i alkoholom relativno cjenovno neelastična, tako trošarine i ne moraju imati veliki učinak na smanjivanje njihove potrošnje. To dokazuju i relativno veliki iznosi poreznih prihoda koji se ubiru iz ovih izvora u gotovo svim zemljama. No to je upravo i razlog zašto ovako izdašan porez posebno vole poreznici. Uz valjani i moralno lagano prihvatljiv razlog, ubire se prilično velik porezni prihod. Novija istraživanja pokazuju da visoke trošarine na cigarete, iako malo utječu na pušenje u odraslih, bitno smanjuju pušenje kod mladih. To na dulji rok može dovesti do općeg smanjivanja pušenja cigareta.

4. Trošarine se mogu koristiti i za ublažavanje zagađenja. Tako ako se nametnu na neke proizvodne ili potrošne aktivnosti zapravo predstavljaju internalizaciju negativnih vanjskih učinaka. Na taj se način trošarine mogu upotrijebiti da bi se ispravljala neučinkovita upotreba resursa. Trošarina na benzin ili vozila može se promatrati s toga stanovišta. Vozila proizvode

negativne vanjske učinke jer zagađuju zrak i vodu proizvodeći buku i stvarajući prometna začepljenja. Trošarina služi za pokriće troškova ublažavanja tih zagađenja.

Trošarina na benzin ili na vozila može se promatrati i kao oblik naknade za učinjenu uslugu. Tako se trošarina na benzin može smatrati aproksimacijom naknade za korištenje cesta. Iz tako prikupljenog novca održavaju se ceste pa putnici imaju bolju prijevoznu uslugu.²

2.3. Vrste trošarina

Proizvode koji se oporezuju trošarinama možemo svrstati u tri osnovne skupine: alkoholne proizvode, energente i duhanske proizvode, a one se proširuju nizom drugih proizvoda i znatno se razlikuju od države do države. Broj uvedenih trošarina kreće se od samo nekoliko proizvoda pa sve do podugačke liste s više od dvadeset različitih proizvoda: kave, sladoleda, televizora i videoaparata, kućanskih aparata, šibica, upaljača, lososa, šećera, čaja, kozmetičkih proizvoda, električnih žarulja, insekticida, herbicida pa do igraćih karata, banana, kakaoa i maslinova ulja.³

2.4. Harmonizacija trošarina

Harmonizacija označava usklađivanje fiskalnih sustava dvije ili više država kako bi se uklonile prepreke slobodnom protoku robe i usluga među njima. U harmonizirane trošarine na razini Europske unije spadaju alkohol i alkohona pića, duhanski proizvodi i energenti, no države članice mogu uvoditi i posebne poreze na druge proizvode van tog sustava. U harmoniziranom sustavu primjenjuje se načelo odredišta kako bi se izbjeglo dvostruko oporezivanje. Prema ovom načelu se oporezuje ukupna dodana vrijednost, bilo da je ona dodana u zemlji, bilo u inozemstvu. Oporezuju se svi proizvodi koji se troše u zemlji bez obzira na mjesto proizvodnje. U sastavu Ministarstva financija Republike Hrvatske postoji Sektor za harmonizaciju unutarnje revizije i financijske kontrole, a sastoji se od tri službe. To su služba za metodologiju i standarde, služba za koordinaciju izobrazbe o provjeri kvalitete i služba za međunarodne aktivnosti.

² Kesner-Škreb M.,(1999): Financijska praksa, Zagreb, 23 (6), 765-767

³ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb ,Institut za javne financije, str. 5.

Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija, među ostalim, nadležna je za:

- Pripremu zakona i podzakonskih propisa iz područja financijskog upravljanja i kontrola te unutarnje revizije
- Izradu metodologije i standarda rada financijskog upravljanja i kontrola te unutarnje revizije
- Koordinaciju uspostave i razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola
- Organiziranje izobrazbe osoba odgovornih i uključenih u financijsko upravljanje i kontrole te unutarnju reviziju
- Provjeru kvalitete sustava financijskog upravljanja i kontrola te unutarnje revizije kod korisnika proračuna
- Suradnju s Europskom komisijom, domaćim i vanjskim institucijama s ciljem daljnjeg razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru u skladu s najboljom praksom
- Sastavljanje objedinjenoga godišnjeg izvješća o sustavu unutarnjih financijskih kontrola i o svome radu koje ministar financija podnosi Vladi Republike Hrvatske
- Vođenje i održavanje registra jedinica za unutarnju reviziju, registra povelja unutarnjih revizora, registra ovlaštenih revizora i registra osoba uključenih u financijsko upravljanje i kontrole.⁴

2.5. Trošarinski obveznik

Obveznik plaćanja trošarine može biti proizvođač, uvoznik, ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta, primatelj trošarinskih proizvoda već puštenih u drugoj državi članici ili prodavatelj iz druge države članice, odnosno njegov porezni zastupnik kod prodaje na daljinu. To može biti pravna ili fizička osoba. Ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta je pravna ili fizička osoba koja je dobila trošarinsko odobrenje od nadležnog tijela države članice da u okviru obavljanja svoje registrirane djelatnosti u trošarinskom skladištu može primiti, proizvoditi, prerađivati (obrađivati), skladištiti, izvoditi druge radnje s trošarinskim proizvodima i otpremati trošarinske proizvode u sustavu odgode plaćanja trošarine.⁵ Trošarinsko skladište je mjesto odobreno od

⁴ www.mfin.hr

⁵ Zakon o trošarinama NN br.22/13, 32/13-ispr., 81/13,100/15, 120/15-ispr.

nadležnog tijela države članice u kojoj se trošarinsko skladište nalazi, vidno označeno i fizički odijeljeno ili ograđeno od drugih površina ili prostora, gdje ovlaštenu držatelj trošarinskog skladišta prima, proizvodi, prerađuje (obrađuje), skladišti, izvodi druge radnje s trošarinskim proizvodima i iz kojeg otprema trošarinske proizvode u sustavu odgode plaćanja trošarine.

Obveze držatelja trošarinskog skladišta su sljedeće:

- osigurati adekvatnu zaštitu trošarinskih roba, kontrola otpreme i primitka trošarinskih proizvoda
- osigurati nesmetano obavljanje kontrole
- vođenje evidencija
- obavještanje carinskog organa o promjenama podataka koji su bili navedeni u zahtjevu
- izdaja trošarinskih dokumenata

Obvezu plaćanja trošarine nemaju osobe koje unose ili prevoze trošarinske proizvode za osobne a ne komercijalne svrhe, a koji su već pušteni u potrošnju u drugoj državi članici. Da li su uneseni proizvodi namjenjeni za komercijalne svrhe ili ne određuje se po količini unesenih proizvoda.

2.6. Kretanje trošarinskih proizvoda

Kretanje pošiljke trošarinskih proizvoda prati isprava pod nazivom prateći trošarinski dokument. Ovaj dokument dokazuje da se navedene vrste i količine trošarinskih proizvoda kreću u sustavu odgode plaćanja trošarine. Izdaje je ga ovlaštenu držatelj trošarinskog skladišta prije otpreme proizvoda iz svog trošarinskog skladišta. Prateći trošarinski dokument se ispostavlja u četiri primjerka:

- prvi primjerak pošiljatelj zadržava za sebe
- drugi, treći i četvrti primjerak prate pošiljku trošarinskih proizvoda do primatelja, odnosno u slučaju izvoza do izlazne carinske ispostave, koji provjeravaju pošiljku i ovjeravaju prijem pošiljke na svim primjercima te drugi primjerak zadržavaju za sebe

- treći primjerak primatelj, odnosno u slučaju izvoza izlazna carinska ispostava, vraća pošiljatelju
- četvrti primjerak primatelj bez odlaganja dostavlja odredišnoj carinarnici odnosno u slučaju izvoza izlazna carinska ispostava izvoznjoj carinskoj ispostavi

Trošarinske proizvode koji se kreću između Republike Hrvatske i druge države članice obavezno mora pratiti elektronički trošarinski dokument odnosno Excise Movement Control System (EMCS). Ovaj sustav omogućuje elektroničku razmjenu informacija između ovlaštenih gospodarskih subjekata i carinskih i poreznih tijela u zemljama članicama, u cilju praćenja kretanja trošarinskih proizvoda u sustavu dogode plaćanja. Ukoliko se trošarinski proizvodi kreću unutar dogode plaćanja na području Republike Hrvatske između skladišta istog držatelja, ovlaštena carinarnica može odobriti pojednostavljene postupke. U pojednostavljenom postupku kretanje proizvoda unutar sustava dogode plaćanje može se dokumentirati uobičajenim trgovačkim ispravama. Moguće je ostvariti pravo na povrat plaćene trošarine. To pravo ima proizvođač trošarinskih proizvoda koji je trošarinske proizvode na koje je plaćena trošarina upotrijebio za proizvodnju novih trošarinskih proizvoda, izvoznik koji izvozi trošarinske proizvode na koje je plaćena trošarina, osoba koja je platila trošarinu na energente koji su zagađeni ili slučajno pomiješani i vraćeni u trošarinsko skladište radi recikliranja.⁶

⁶ www.carina.gov.hr

3. TROŠARINE U RH

3.1. Općenito o trošarina

U Hrvatskoj su trošarine kao poseban oblik poreza na promet uvedene u sklopu sveobuhvatne porezne reforme koja je započela 1993. godine donošenjem Zakona o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dobit. U Hrvatskoj je od 1994. uvedeno devet trošarina (na kavu, naftne derivate, alkohol i alkoholna pića, duhanske prerađevine, pivo, bazalkoholna pića, osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, luksuzne proizvode, premije osiguranja od automobilske odgovornosti). Broj trošarina u Hrvatskoj znatno je manji od broja trošarina u većini zemalja EU, gdje se u nekima od njih oporezuje i do 20 i više različitih proizvoda (Francuska, Danska) iako svugdje nije riječ o klasičnim trošarinama nego i o nekim posebnim davanjima ili naknadama. Trošarine u Hrvatskoj nakon poreza na dodanu vrijednost čine drugi po veličini prihod državnog proračuna.⁷ Trošarine u Hrvatskoj plaćaju proizvođači i uvoznici te oni koji nabavljaju ili primaju te proizvode iz inozemstva, osim onih koji su prema carinskim propisima oslobođeni takvog plaćanja. Treba naglasiti kako je iznimka posebni porez na promet rabljenih automobila, koji nije trošarina nego porez na promet, a plaćaju ga kupci tih automobila. Postupak oporezivanja od 1. siječnja 2002. provodi Carinska uprava. Trošarinama se prosječno prikuplja oko 15 posto ukupnih poreznih prihoda hrvatskog državnog proračuna.⁸

3.2. Trošarine na duhanske proizvode

Trošarina na duhanske proizvode (do 1999. duhanske prerađevine) uvodi se u hrvatski porezni sustav 1994. godine. U desetogodišnjem razdoblju primjene Zakona o posebnom porezu na duhanske proizvode najučestalije se promjene odnose na povećanje stopa. Nadležnost oporezivanja od 2002. godine prelazi s Porezne uprave na Carinsku upravu. Od srpnja 1999. razvrstavanje cigareta u skupine provodi se u skladu sa Zakonom o duhanu te na temelju rješenja Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Pooštrene su odredbe o zabranjenoj prodaji i kupnji duhanskih proizvoda te je povećan broj poreznih oslobođenja. Oporezuju se cigarete te ostali duhanski proizvodi (cigare, cigarilosi, duhan za lulu, duhan za pušenje, šmrkanje, žvakanje i drugi duhanski proizvodi). Porezni su obveznici proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda. Visina poreza na cigarete popularne i standardne skupine udvostručila se od

⁷ OECD, Revenue statistics 1965-2001.

⁸ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 12.

uvođenja do 2004. godine, dok je porez na cigare porastao 83% te na duhan 36%. Najmanji porast trošarine u istom razdoblju zabilježen je za cigarilose i iznosio je 10%.⁹

Tablica 1. Promjena visine trošarine

Objavljeno u Narodnim novinama	51/94	56/95	67/99	105/99	55/00	107/01	136/02	95/04	Indeks 2004/1994. (u %)
Cigarete ^a (u kn)									
strane	8,50								
licencne	7,50								
strane, u slobodnim zonama	7,50								
domaće, duhan iz uvoza do 40%	4,00	5,00							
domaće, tvrdi omot	3,20	4,20							
domaće, meki omot	2,50	3,50							
skupina A (popularna)	2,50	*	3,90	4,50			5,00	5,50	220,00
skupina B (standardna)	3,20	*	4,30	4,90	5,40		5,40	6,40	200,00
skupina C (ekstra)	7,50	*	7,00	8,10	8,90		8,90	10,90	145,33
Ostali duhanski proizvodi									
duhan (1000 gr.)	28,00	*	35,00	38,00			38,00	38,00	135,71
uvozni duhan	56,00	56,00							
domaći duhan	28,00	28,00							
cigare (komad)	0,60	0,60	1,00	1,10			1,10	1,10	183,33
cigarilosi (paketić od 20 komada)	4,00	4,00	4,00	4,40			4,40	4,40	110,00

^a Paketić od 20 komada dužine 120 mm

* Radi usporedbe, označeni su proizvodi kategorizirani prema novom sustavu.

Napomena: Od 1999. (NN 67/99) mijenja se kategorizacija proizvoda u skladu sa Zakonom o duhanu (NN 68/99).

Izvor: Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 26.

3.3. Trošarine na alkohol i alkoholna pića

U desetogodišnjoj primjeni propisa o oporezivanju alkohola i alkoholnih pića te piva u Hrvatskoj nije bilo znatnijih promjena. Konceptija zakona te cilj i svrha oporezivanja ostali su isti, osim što se mijenjao iznos trošarine. Treba napomenuti da od početka 2002. godine provođenje postupka oporezivanja prelazi s Porezne uprave na Carinsku upravu, što je i sukladno postupku oporezivanja u EU.

U poreznom sustavu EU oporezivanje alkohola i piva određeno je jednim propisom, dok je u hrvatskom zakonodavstvu oporezivanje alkohola određeno Zakonom o posebnom porezu na alkohol (NN 136/02), a oporezivanje piva Zakonom o posebnom porezu na pivo (NN 136/02). Stoga ćemo u nastavku teksta prikazati oporezivanje svakog proizvoda posebno.

⁹ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 25.

3.3.1. Trošarine na alkohol

Predmet oporezivanja je promet alkohola i alkoholnih pića. Alkoholom se smatra etilni alkohol dobiven vrenjem određenih poljoprivrednih sirovina i etilni alkohol koji se dobiva od drugih sirovina. Alkoholnim pićima smatraju se pića koja sadržavaju više od 2% alkohola i koja su pakirana u bocama ili drugoj ambalaži te imaju naziv alkoholna pića, a nisu vina i piva (koje se oporezuje prema posebnom zakonu). Porezni su obveznici pravne i fizičke osobe koje proizvode ili uvoze alkohol ili alkoholna pića. Vlasnici ili korisnici poljoprivrednog zemljišta ili tvari za proizvodnju alkoholnih pića mogu proizvesti alkohol ili alkoholna pića za vlastite potrebe i ne plaćaju trošarinu do proizvedenih 20 litara apsolutnog alkohola u godini po domaćinstvu (do 1. siječnja 2002. godine 40 litara). Na sve količine iznad propisanih, bez obzira je li riječ o vlastitoj potrošnji ili o prodaji, plaćaju trošarinu. Porezna osnovica je litra apsolutnog alkohola (1 a/a) sa- držanoga u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pići- ma, a izražava se volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20°C.

Visina trošarine je 60,00 kuna po litri apsolutnog alkohola u piću i veća je nego što je bila u trenutku uvođenja trošarine (za domaća alkoholna pića), (tabl. 2).

Tablica 2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića od 1994.do 2005.

Zakon o posebnom porezu na alkohol						
	NN 51/94	NN 141/98	NN 55/00	NN 67/01	NN 107/01	NN 136/02
Po litri apsolutnog alkohola u piću (u kn)					nadležnost Carinske uprave	pročišćeni tekst
	30 domaći	40	80	60	60	60
	60 uvozni					

Izvor: Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb ,Institut za javne financije, str. 36.

Kao i u europskom zakonodavstvu, postoje porezna oslo- bođenja od plaćanja poreza kao što je oslobođenje pri izvozu, pri prometu između vlastitih skladišta poreznog obveznika, ali i za alkohol koji se upotrebljava u farmaceutskoj, kozmetičkoj, prehrambenoj i sličnim proizvodnjama.¹⁰

¹⁰ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb ,Institut za javne financije, str. 35.-37.

3.3.2. Trošarine na pivo

Trošarinom na pivo oporezuje se pivo proizvedeno u Hrvatskoj i pivo koje se uvozi, bez obzira na jačinu, vrstu, sastojke i druga obilježja. U Hrvatskoj se oporezuje i bezalkoholno pivo iako je ono u većini zemalja EU izuzeto od oporezivanja. Porezni obveznici su proizvođači i uvoznici piva. Pivari koji proizvode pivo iz vlastitog poljoprivrednog uzgoja ječma ne plaćaju porez ako proizvedu do 1500 litara u godini. Proizvodnja veća od te količine oporezuje se. Porez se plaća 200,00 kuna po hektolitr uvezenoga ili proizvedenog piva i 60,00 kuna po hektolitr za bezalkoholno pivo. Trošarina na pivo gotovo se udvostručila od uvođenja do danas, a na bezalkoholno pivo 50% je veća negoli u trenutku uvođenja tog poreza. Uspoređujući visinu trošarine u Hrvatskoj s onom u zemljama EU, razvidno je da je samo u Danskoj i Nizozemskoj trošarina viša nego u Hrvatskoj. Visina poreznog opterećenja piva od samog je uvođenja trošarine, a posebice zbog povećavanja stope, izazivala nezadovoljstvo domaćih proizvođača. Grupacija piva, slada i hmelja pri Hrvatskoj gospodarskoj komori¹¹ predlagala je 2004. godine smanjenje trošarine te uvođenje diferenciranih stopa poreza za male pivovare do 200.000 hektolitara, procjenjujući da bi se time pokrenuli pozitivni trendovi u domaćoj proizvodnji i smanjio uvoz. Pretpostavilo se kako bi uz te uvjete domaća industrija piva dosegla razinu koju je imala prije posljednjeg povećanja posebnog poreza sa 120,00 kn/hl na 200,00 kn/hl, što bi rezultiralo i većim prilivom sredstava u državni proračun od trošarina na pivo. Problem je i porast uvoza stranih robnih marki piva, a kao moguće rješenje naveli su izradu i usklađivanje domaće zakonodavne regulative s propisima EU, što bi domaćim proizvođačima pomoglo u jačanju njihove konkurentnosti.

Prema podacima Ministarstva financija RH, u prva dva mjeseca 2005. godine prihodi ostvareni od trošarina na pivo manji su 8,4% nego u istom razdoblju 2004. godine.¹²

Tablica 3. Trošarine na pivo od 1994. do 2005.

Trošarine na pivo (u kn)	Zakon o posebnom porezu na pivo				
	NN 51/94	NN 139/97	NN 55/00	NN 107/01	NN 136/02
po hektolitr domaćega ili uvezenog piva				nadležnost Carinske uprave	pročišćeni tekst
domaće, uvezeno		80	120	200	200
domaće	80				
uvezeno	120				
bezalkoholno do 0,5% (vol./vol.) alkohola		40	60	60	60

Izvor: Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 38.

¹¹ <http://www.beershop.hr/news2.php>

¹² Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb, Institut za javne financije, str. 37.- 38.

3.4. Trošarine na energente i električnu struju

3.4.1 Trošarine na naftne derivate

Porezom na naftne derivate u Hrvatskoj oporezuju se:

- motorni benzini (MB-98, MB-86, BMB-95 i BMB-91) i ostale vrste olovnih i bezolovnih benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu
- dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3) i ostale vrste dizelskih goriva neovisno o komercijalnom nazivu
- eurodizel – dizelsko gorivo obojeno plavom bojom,
- ulje za loženje ekstralako i lako specijalno (EL i LS)
- sve vrste ulja za loženje, lakoga, srednjega i teškoga
- ukapljeni naftni plin (LPG)¹³
- mlazno gorivo i zrakoplovni benzin
- sve vrste petroleja.

Porezni obveznici posebnog poreza na naftne derivate jesu proizvođač i uvoznik naftnih derivata te nadležno tijelo državne uprave za robne zalihe. Posebni porez na naftne derivate plaća se po litri derivata pri temperaturi 15⁰C ili po kilogramu neto težine derivata. Od uvođenja trošarine 1994. godine visina poreza mijenjala se nekoliko puta.

¹³ Ukapljeni naftni plin je smjesa propana i butana, za koju se upotrebljava i naziv autoplin jer može služiti kao pogonsko gorivo za automobile. Autoplin je alternativno gorivo koje je trenutačno najekonomičnije, a ujedno i udovoljava ekološkim zahtjevima. Plinovita goriva imaju brojne prednosti u usporedbi s tekućima, pogotovo u odnosu prema krutim gorivima: pri izgaranju ne ostavljaju krute ostatke ni pepeo, manje su količine štetnih otpadnih plinova, bolje se miješaju sa zrakom, jednostavnija je izvedba plinskih ložišta, lakša je regulacija izgaranja itd.

Tablica 4. Stope trošarina na naftne derivate u Hrvatskoj od 1994. do 2005.

Trošarina po litri (u kn)	1.7.1994. – 1.1.1998	1.1.1998. – 1.7.1999.	1.7.1999. – 31.5.2000.	1.6. – 20.10.2000.	21.10.2000. – 31.12.2001.	Od 1.1. 2002.
	NN 51/94	NN 54/97	NN 67/99	NN 55/00	NN 101/00	NN 27/01
motorni benzin (MB-98 i MB-86)	1,90	1,90	2,10	3,50	2,90	2,40
bezolovni motorni benzini (BMB-98, BMB-95 i BMB-91)	1,60	1,60	1,80	3,00	2,40	1,90
dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3)	1,40	1,40	1,60	2,10	1,50	1,00
eurodizel obojen plavom bojom				0,00	0,00	0,00
ulje za loženje ekstralako i lako specijalno (EL, LS)	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Trošarina po kilogramu neto težine (u kn)						
sve vrste ulja za loženje, lakoga, srednjega i teškoga	(mazut) 0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ukapljeni naftni plin	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
mlazno gorivo i zrakoplovni benzin	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sve vrste petroleja	0,00	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40

Izvor: Kuliš D., (2005): *Plaćamo li europske trošarine?*, Zagreb, Institut za javne financije, str. 51.

Promjene visine stopa najveće su pri oporezivanju benzina i dizelskih goriva. U 2000. godini gotovo su za 50% veće nego u godini uvođenja 1994. Eurodizel – dizelsko gorivo obojeno plavom bojom može se stavljati u promet na benzinskim postajama ili drugim maloprodajnim mjestima za prodaju naftnih derivata. Rabi se samo za pogon poljoprivrednih strojeva komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik poljoprivrednih

gospodarstava (čl. 13. Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu), te za pogon ribarskih plovila i strojeva koja se rabe u akvakulturi, u količinama nužnim za obavljanje djelatnosti. Pri kupovini dizelskoga goriva obojenoga plavom bojom korisnik koji je fizička osoba obvezna je prodavatelju, uz knjižicu goriva za poljoprivrednike odnosno knjižicu goriva za ribolov i akvakulturu predočiti i osobnu iskaznicu, a pravna osoba ovlaštenu izjavu u ime i za račun tvrtke za koju kupuje gorivo. Prodavalac je obvezan u knjižice upisivati količine kupljenoga goriva te voditi evidenciju o kupcima.

Kao što se dizelsko gorivo obojeno plavom bojom smije koristiti samo za navedene namjene, tako se ulje za loženje (ekstralako i lako specijalno) ne smije rabiti za pogon motornih vozila, vozila na motorni pogon, plovila ili drugih motora. Ono se smije prodavati samo u posebnim skladištima te se također vode evidencije o kupcima i prodanim količinama.¹⁴

¹⁴ Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb ,Institut za javne financije, str. 50.- 52.

4. USPOREDBA S TROŠARINAMA U EU

4.1. Usporedba trošarina u RH nakon ulaska u EU

Zakonom se od 1. ožujka 2013. na teritoriju RH uvodi elektronički Sustav kontrole kretanja trošarinskih proizvoda (Excise Movement Control System – EMCS), a s danom pristupa EU-u uspostavlja se i između RH i drugih država članica EU-a. Sustav omogućuje elektroničku razmjenu informacija između ovlaštenih gospodarskih subjekata i nadležnih carinskih i poreznih tijela u zemljama članicama, u cilju praćenja kretanja trošarinskih proizvoda u sustavu odgode plaćanja trošarinskih davanja.¹⁵ EMCS zamjenjuje papirnati prateći trošarinski dokument elektronskim.

U nastavku se prikazuje oporezivanje alkohola i alkoholnih pića, duhanskih prerađevina te energenata i električne energije. Prikaz obuhvaća sadašnji sustav oporezivanja, promjene koje nastupaju ulaskom u EU i usklađenja koja se imaju provesti u sljedećim godinama. Premda su u harmoniziranom sustavu EU-a propisane minimalne stope i oporezivi proizvodi, među zemljama još uvijek postoje znatne razlike. Radi dobivanja okvirne slike prikazuju se minimalno propisane i stvarne stope koje se primjenjuju u pojedinim zemljama EU-a i u RH.

4.1.1. Trošarine na duhan i duhanske proizvode

Novim Zakonom usklađuju se definicije duhanskih prerađevina i visine trošarina na cigarete. Za izračun specifične trošarine promijenit će se definicija cigareta¹⁶ i postupci utvrđivanja i prijavljivanja maloprodajnih cijena duhanskih prerađevina i izjednačiti visina trošarine na cigare i cigarilose.

Sukladno Direktivama Vijeća (2010/12/EU, 2011/64/EU i 2010/12/EU), umjesto maloprodajne cijene najpopularnije kategorije cigareta (Most Popular Price Category – MPPC) kao referentna vrijednost i osnova za mjerenje postotka udjela specifične trošarine u

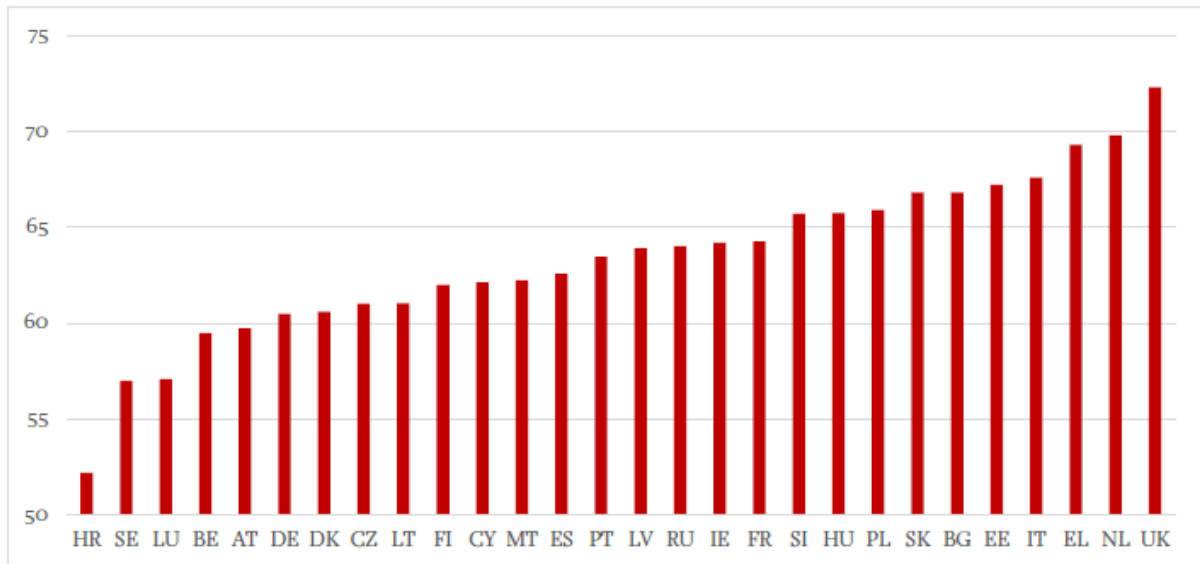
¹⁵ Sustav odgode plaćanja trošarine primjenjuje se na primanje, proizvodnju, preradu (obradu), skladištenje, izvođenje drugih radnji s trošarinskim proizvodima i otpremanje trošarinskih proizvoda u kojem je obveza plaćanja trošarine odgođena, a koji nisu obuhvaćeni carinskim sustavom odgode.

¹⁶ U izračunu specifične trošarine, jednom će se cigaretom smatrati smotuljak duhana čija je dužina bez filtera ili usnika do 8 cm, što je promjena s obzirom na dosad propisanih do 9 cm. Dvjesto će se cigaretama smatrati cigarete dužine od 8 do 11 cm, trima od 11 do 14 cm, odnosno povećava se za jednu cigaretu svaka daljnja 3 centimetra dužine smotuljka duhana bez filtera ili usnika.

ukupnom poreznom opterećenju uvodi se prosječna ponderirana maloprodajna cijena cigareta (Weighted Average Price – WAP)¹⁷ puštenih u potrošnju.

Grafikon 1.

Stope trošarina na cigarete u zemljama EU-a (1. siječnja 2013.) u eurima, u % od prosječno ponderirane maloprodajne cijene cigareta

Napomena: Stopa u Hrvatskoj odnosi se na prvih 11 mjeseci 2012.

Izvor: European Commission (2013c)

Na grafikonu 1. je vidljivo da je stopa u Hrvatskoj najniža, pa je za usklađivanje s europskim stopama nužno dulje vremensko razdoblje. Tijekom pristupnih pregovora za ostvarenje minimalne visine trošarine, Hrvatskoj je odobreno prijelazno razdoblje do 31. prosinca 2017., do kada treba provesti postupno usklađivanje u najmanje tri faze.

Usklađivanje stopa trošarina na cigarete započelo je već prethodnih godina, a buduće obveze su sljedeće:

- 1. srpnja 2013. – ukupna trošarina mora iznositi najmanje 57% prosječne ponderirane maloprodajne cijene cigareta puštenih u potrošnju i 64 eura/1.000 komada. Sada je 52,2% i 65,25 eura/1.000 komada cigareta (podaci za prvih 11 mjeseci 2012.);
- 1. siječnja 2014. – minimalno 77 eura/1.000 komada, bez obzira na WAP;

¹⁷ Izračunava se kao omjer između ukupne vrijednosti svih cigareta puštenih u potrošnju u 2012. i ukupne količine cigareta puštenih u potrošnju u 2012.

- 31. prosinca 2017. – 90 eura/1.000 komada, uz minimalno 60% prosječne ponderirane maloprodajne cijene cigareta puštenih u potrošnju.

Direktiva propisuje jednake minimalne stope na cigare i cigarilose. Pristupanjem EU-u, trošarina na cigare i cigarilose će iznositi 600 kn/1.000 komada (80 eura/1.000 komada), što u potpunosti zadovoljava kriterij minimalne trošarine (12 eura/1.000 komada). Višu stopu specifične trošarine na cigare imaju samo Irska (275 eura/1.000 komada), UK (243 eura/1.000 komada), Estonija (211 eura/1.000 komada) i Cipar (90 eura/1.000 komada).

Pristupanjem EU-u povećava se trošarina na sitno rezani duhan čiji rast će se nastaviti i u sljedećim godinama. Gotovo 50%-tni rast stope očekuje se i za ostali duhan za pušenje što je u skladu s preporukama Europske komisije da zbog konkurentnosti među duhanskim proizvodima, posebice cigaretama i ostalim duhanima za pušenje (koji su jednako štetni) treba čim više izjednačavati porezno opterećenje (stope).

Tablica 5.

Stope trošarina na duhanske proizvode u Hrvatskoj i Europskoj uniji

Trošarinski proizvod	Visina trošarine u Hrvatskoj	Visina trošarine u Hrvatskoj nakon pristupanja EU	Minimalna trošarina u EU	Minimalna EU trošarina izražena (u kn)
Cigarete				
Specifična trošarina	180 kn/1.000 kom.	64 €/1.000 kom.	64 €/1.000 kom. bez obzira na WAP udio specifične trošarine u ukupnom poreznom opterećenju 5 - 76,5%; – od 1. siječnja 2014. 77 €/1.000 kom. bez obzira na WAP; – do 31. prosinca 2017. 90 eura/1.000 kom. bez obzira na WAP; udio specifične trošarine u ukupnom poreznom opterećenju 7,5 - 76,5 %.	475 kn/1.000 kom. 572 kn/1.000 kom. 668 kn/1.000 kom.
Proporcionalna trošarina	36% maloprodajne cijene	57% WAP		57% udio ukupne trošarine u WAP-u; – od 1. siječnja 2014. 60% udio ukupne trošarine u WAP-u;
Cigare				
1.100 kn/1.000 kom.	600 kn/1.000 kom.	12 €/1.000 kom.		89 kn/1.000 kom.
Cigarilosi				
220 kn/1.000 kom.	600 kn/1.000 kom.	12 €/1.000 kom.		89 kn/1.000 kom.
Sitno rezani duhan za pušenje				
325 kn/kg proizvoda	351 kn/kg proizvoda	od 1. siječnja 2013. - 47 €/kg od 1. siječnja 2015. - 54 €/kg od 1. siječnja 2018. - 60 €/kg od 1. siječnja 2020. - 60 €/kg		349 kn/kg 401 kn/kg 446 kn/kg 446 kn/kg
Ostali duhan za pušenje				
146 kn/1.000 kom.	296 kn/1.000 kom.	22 €/kg		163 kn/1.000 kom.

Izvor: European Commission (2013c); Zakon o trošarinama

4.1.2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića

Visina trošarine na alkohol i alkoholna pića nije promijenjena novim Zakonom. Sadašnje stope u RH na višoj su razini od minimalno propisanih u EU-u i što se tiče europskih propisa ne bi se trebale mijenjati. Pristupanjem EU-u ukidaju se količinska ograničenja za komercijalnu proizvodnju izvan sustava odgode plaćanja trošarine. Proizvođači koji u komercijalne svrhe proizvode alkohol, međuproizvode i ostala pića dobivena vrenjem, moći će proizvoditi, odnosno poslovati i izvan trošarinskih skladišta (čl. 69.) bez polaganja instrumenta osiguranja plaćanja trošarine, što nije omogućeno ostalim proizvođačima trošarinskih proizvoda.

U proizvodnji i preradi neprehrambenih proizvoda, oslobođeni korisnik trošarinskih proizvoda ne plaća trošarinu na etilni alkohol koji je djelomično denaturiran propisanim sredstvima.

Tablica 6.

Stope trošarina na alkohol i alkoholna pića u Hrvatskoj i Europskoj uniji

Trošarinski proizvod	Visina trošarine u Hrvatskoj	Minimalna trošarina u EU (u eurima)	Minimalna EU trošarina (u kn)
Pivo	40 kn za 1% volumnog udjela stvarnog alkohola u hektolitr gotovog proizvoda (hl/°alc)	1,87 € hl/°alc 0,748 € hl/°Pato	13,89 kn hl/°alc 5,55 kn hl/°Plato
Mirna vina	0 kn/hl gotovog proizvoda	0 €	0 kn/hl
Pjenušava vina	0 kn/hl gotovog proizvoda	0 €	0 kn/hl
Ostala pića dobivena vrenjem, osim piva i vina	0 kn/hl gotovog proizvoda	0 €	0 kn/hl
Međuproizvodi	800 kn/hl gotovog proizvoda ($\geq 15\%$ vol/°alc.) 500 kn/hl gotovog proizvoda ($< 15\%$ vol/°alc.)	45 €/hl	334,15 kn/hl
Etilni alkohol	5.300 kn/hl čistog alkohola	550 €/hl čistog alkohola	4.084,03 kn/hl

Napomena: Preračunato prema tečaju ECB (OJ C 296, 2. 10. 2012.), 1 euro iznosi 7,4255 kuna.

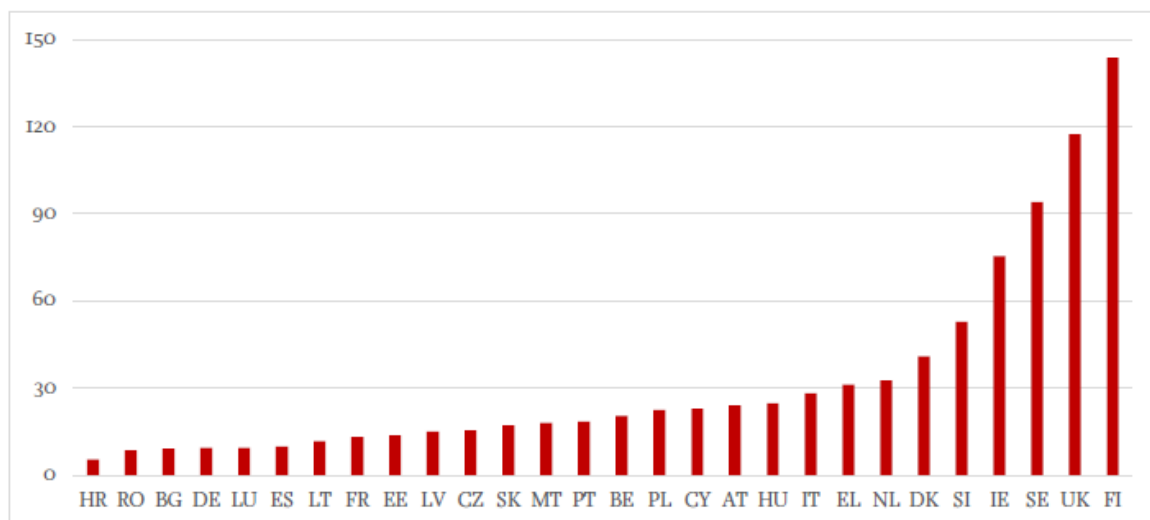
Izvor: European commission (2013a); Zakon o trošarinama.

Svaki alkoholni proizvod se u RH oporezuje jednom stopom, dok u EU-u za sve kategorije proizvoda postoji jedna ili više općih i sniženih stopa. Općih stopa može biti i više, primjerice kod piva, gdje stope ovise o koncentraciji sladovine ili udjelu alkohola. Snižene stope ovise o proizvedenoj količini, a primjenjuju se na pivo nezavisnih malih proizvođača s godišnjom proizvodnjom do 200.000 hl (stopa ne može biti niža od 50% opće stope). U ZOT-u nisu određene posebne stope za male proizvođače piva. Pivo s manjim udjelom alkohola (do 2,8%) oporezuje se u EU-u sniženim stopama, ovisno o udjelu alkohola. Iako je stopa trošarine na pivo (5,4 eura/hl) u Hrvatskoj mjerena udjelom alkohola gotovo 65% viša od minimalne, nižu stopu od hrvatske imaju samo Litva (2,46 eura/hl), Latvija (3,13 eura/hl) i Slovačka (3,59 eura/hl). Stope trošarine na pivo mjerene udjelom alkohola najviše su u Finskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu i Švedskoj.

Grafikon 2. prikazuje visinu stopa na pivo u zemljama EU-a po kriterijima visoke koncentracije sladovine i udjela alkohola (12°Plato ili 4,8% alkohola po hektolitr), što znači da se u tim zemljama primjenjuju i niže stope. Prema ovim kriterijima, stopa u Hrvatskoj je najniža jer se pivo oporezuje samo jednom stopom i prema samo jednom kriteriju (1% volumnog udjela stvarnog alkohola u hektolitr gotovog proizvoda).

Grafikon 2.

Stope trošarina na pivo u zemljama Europske unije, 2012/2013. (u eurima)

Izvor: The Brewers of Europe (2012); Zakon o trošarinama.

Na vino su u EU-u propisane opće i snižene stope. Većina zemalja primjenjuje opću nultu stopu na vina i u manjoj mjeri na pjenušava vina. Za primjenu nulte stope na mirna vina odlučila se većina zemalja EU-a¹⁸, dok u zemljama visokog poreznog opterećenja alkohola (Švedska, Finska, Irska, UK) stope variraju od 200 do preko 500 eura/hl.

U usporedbi sa zemljama EU-a, stopa na etilni alkohol u Hrvatskoj (713 eura/hl) je uz Bugarsku (562 eura/hl) među najnižima. Najviše stope primjenjuju se u Švedskoj (5.950 eura/hl), Finskoj (4.340 eura/hl) i u UK-u (3.360 eura/hl). Snižena stopa na etilni alkohol u EU-u primjenjuje se za "blaža" žestoka pića te u nekim regijama i za male destilerije čija je godišnja proizvodnja do 10 hl čistog alkohola. Mali proizvođači jakog alkoholnog pića u Hrvatskoj su oni koji proizvode za vlastite potrebe do 20 litara čistog alkohola godišnje po kućanstvu. Porez se plaća prema zapremnini kotla (100 litara = 100 kuna, veći od 100 litara = 200 kuna). Ukoliko proizvedu veću količinu jakoga alkoholnog pića, primjenjuje se stopa trošarina kao i za ostale obveznike (5.300 kn/hl čistog alkohola).

4.1.3. Trošarine na energente i električnu energiju

Najveće promjene u sustavu trošarina odnose se na energente i električnu energiju. Osim povećanja stopa, uvodi se i oporezivanje prirodnog plina, ugljena, koksa i električne energije.

Sustav oporezivanje energenata u EU-u je najsloženiji – i prema broju oporezivih proizvoda, broju i visini stopa te nizu izuzeća i posebnosti u pojedinim zemljama. Osim harmoniziranih trošarina na energente, 8 zemalja¹⁹ je uvelo i posebna (parafiskalna) davanja i naknade na neke vrste energenata. Osim fiskalnih, sve značajniji razlozi oporezivanja energenata su ekološki što je utjecalo na rast i sve veću diferencijaciju stopa. Svim zemljama – uključujući i Hrvatsku – zajedničko

¹⁸ Austrija, Bugarska, Cipar, Češka, Grčka, Njemačka, Italija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka i Španjolska.

¹⁹ Belgija, Cipar, Njemačka, Nizozemska, Finska, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Litva.

je da najveći udio u ukupno naplaćenim trošarinama imaju upravo prihodi od trošarina na energente.

Iz tablice 7. je vidljivo da su sve stope uglavnom usklađene s minimalno propisanim, osim što su niže na UNP i prirodni plin koji služe kao pogonsko gorivo. Povećat će se stope na plinsko ulje za pogonsko gorivo (4%) i na kerozin – petrolej (9%). No, ne treba zaboraviti da su od 1. siječnja 2013. Uredbom o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon (NN 144/12) – uz ostale – povećane i te trošarine (15% i 2%). Iako u EU-u minimalno propisana trošarina na kerozin namijenjen grijanju ima stopu 0%, novim se Zakonom uvodi oporezivanje od 1.752 kn/1.000 l. Najveća se promjena odnosi na uvođenje oporezivanja prirodnog plina, ugljena, koksa i električne energije, kod kojih su stope uglavnom na razini minimalnih, a više su na prirodni plin namijenjen grijanju. U Zakonu su propisana stanovita oslobođenja za uporabu energenata i električne energije za određene namjene. Najznačajnija se odnose na prirodni plin i električnu energiju koji se koriste u kućanstvima te na plin za pogon. Člankom 101. reguliraju se i oslobođenja vezana uz:

- uporabu prirodnog plina i električne energije u pojedinim industrijskim procesima te na električnu energiju dobivenu iz obnovljivih izvora energije (ukoliko je proizvođač koristi za vlastite potrebe);
- energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, uključujući ribolov i električnu energiju proizvedenu na plovilu (osim uporabe plovnih objekata i plovila za privatne svrhe);
- energente koji se koriste kao gorivo u zračnom prometu (osim uporabe za privatne letove); i dalje se primjenjuju postojeća oslobođenja za dizelsko gorivo (plavi dizel) namijenjeno poljoprivredi, ribarstvu i u akvakulturi, uz uvođenje oslobođenja na označeno plinsko ulje za pogonsko gorivo u nacionalnoj komercijalnoj plovidbi na međunarodnim linijama, domaćim vodama i unutar države članice.

Tablica 7.
Stope trošarina na energente i električnu energiju u Hrvatskoj i Europskoj uniji

Trošarinski proizvod	Visina trošarine u Hrvatskoj	Visina trošarine u Hrvatskoj nakon pristupanja EU-u	Minimalna trošarina u EU	Minimalna EU trošarina izražena u kunama
Motorni benzin – pogonska goriva				
olovni	3.801 kn/1.000 l		421 €/1.000 l	3.126 kn/1.000 l
bezolovni	3.151 kn/1.000 l		359 €/1.000 l	2.666 kn/1.000 l
Plinsko ulje (dizel)				
za pogon	2.354 kn /1.000 l	2.450,50 kn/1.000 l	330 €/1.000 l	2.450 kn/1.000 l
za grijanje	343 kn/1.000 l		21 €/1.000 l	156 kn/1.000 l
industrijska i komercijalna uporaba*			21 €/1.000 l	156 kn/1.000 l
Kerozin – petrolej				
za pogon	2.243 kn/1.000 l	2.450,50 kn/1.000 l	330 €/1.000 l	2.450 kn/1.000 l
za grijanje		1.752 kn/1.000 l	0 €/1.000 l	0 kn
industrijska i komercijalna uporaba			21 €/1.000 l	156 kn/1.000 l
UNP – ukapljeni naftni plin				
za pogon	912,50 kn/1.000 kg	100 kn/1.000 kg	125 €/1.000 kg	928 kn/1.000 kg
za grijanje	0 kn/1.000 kg	100 kn/1.000 kg	0 €	0 kn
(poslovna/neposlovna)				
industrijska i komercijalna uporaba			41 €/1.000 kg	304 kn/1.000 kg
Teško loživo ulje – za grijanje				
poslovno	160 kn/1.000 kg ²⁰		15 €/1.000 kg	111 kn/1.000 kg
neposlovno			15 €/1.000 kg	111 kn/1.000 kg
biogoriva – čista		0 kn		
Prirodni plin				
za pogon		0 kn/MWh	2,6 €/GJ	19 kn/GJ
za grijanje	8,10 kn/MWh ²¹ (29,6 kn/GJ)		0,3 €/GJ	2,23 kn/GJ
– neposlovna uporaba				
za grijanje	4,05 kn/MWh (14,6 kn/GJ)		0,15 €/GJ	1,11 kn/GJ
– poslovna uporaba				
industrijska i komercijalna uporaba		000	0,3 €/GJ	2,23 kn/GJ
Ugljen i koks				
neposlovna uporaba		2,30 kn/GJ	0,3 €/GJ	2,23 kn/GJ
poslovna uporaba		2,30 kn/GJ	0,15 €/GJ	1,11 kn/GJ
Električna energija				
neposlovna uporaba		7,50 kn/MWh	1 €/MWh	7,43 kn/MWh
poslovna uporaba		3,75 kn/MWh	0,5 EUR/MWh	3,71 kn/MWh

* osim za poljoprivredu

Izvor: European Commission (2013b); Zakon o trošarinama.

Na grafikonu 3. prikazane su maksimalne trošarine na olovni i bezolovni benzin. U europskim se zemljama na isti proizvod primjenjuju različite stope, ovisno o udjelu sumpora, CO₂, biogoriva, te o namjeni ili regiji u kojoj se gorivo koristi. U Poljskoj, Sloveniji i Finskoj korištenje olovnog benzina je zabranjeno. Četiri EU zemlje imaju niže stope na olovni benzin od hrvatskih, a najviše stope su u Nizozemskoj, UK-u i Švedskoj. U Hrvatskoj će se plinsko ulje (dizelsko gorivo) za pogon oporezivati minimalnom stopom (330 eura/1.000 l), koja je najniža u EU-u. Neke zemlje – kao i Hrvatska – iskoristile su mogućnost primjene snižene stope za dizelsko gorivo koje se koristi u nekim sektorima (poljoprivreda, ribarstvo, hortikultura, šumarstvo, željeznički promet). Stopa trošarine na kerozin koji se

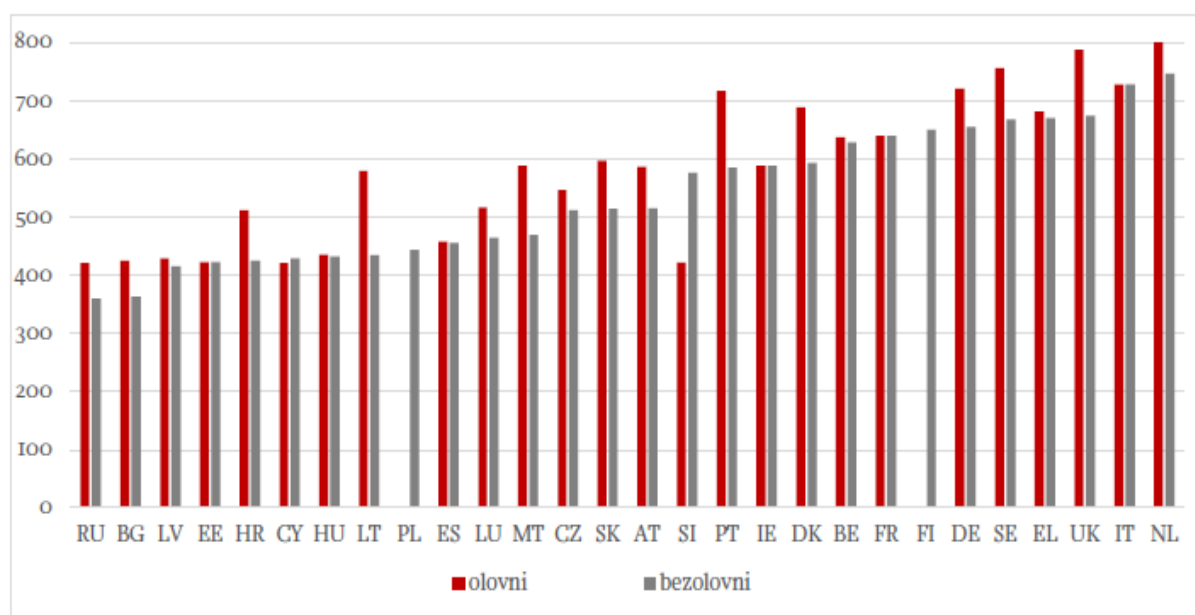
²⁰ Iako su proizvodi po Kombiniranoj nomenklaturi isti kao u Direktivi, u ZOT-u nije navedeno radi li se o grijanju za poslovne ili neposlovne namjene.

²¹ Preračunato 1 MWh = 3,6 GJ.

koristi kao pogonsko gorivo će se danom pristupanja EU-u izjednačiti s minimalnom (330 eura/1.000 l), a uvodi se i oporezivanje kerozina za grijanje (1.752 kn/1.000 l) i UNP-a za grijanje. Iako Direktiva predviđa nultu stopu za kerozin i UNP namijenjen grijanju, uglavnom sve EU zemlje oporezuju ove proizvode. Minimalna stopa na prirodni plin koji se koristi kao pogonsko gorivo je 2,6 eura/GJ. U novom Zakonu ova stopa nije usklađena s Direktivom, odnosno iznosi 0 kn/MWh, što nije jednako izuzeću u čl. 101. (8). Minimalna stopa u zemljama EU-a na plin namijenjen grijanju (poslovna uporaba) iznosi 0,15 eura/GJ i kreće se u rasponima od 0 do 9,37 eura/GJ. Minimalna stopa na poslovnu uporabu električne energije iznosi 0,5 eura/MWh, a za neposlovnu 1 euro/MWh. Stope su najviše u Nizozemskoj (116 eura/MWh) i Danskoj (94-110 eura/MWh). Pristupanjem EU-u, stope će u Hrvatskoj biti jednake minimalnim stopama. I kod oporezivanja električne energije postoji mogućnost primjene sniženih stopa za određene sektore.²²

Grafikon 3.

Maksimalne trošarine na benzin (olovni i bezolovni) u zemljama Europske unije (€/1.000 l)

Izvor: European Commission (2013.c); Zakon o trošarinama

²² Kuliš D., (2013): Sustav trošarina u Hrvatskoj bliži europskom sustavu, Zagreb, Institut za javne financije, ISSN 1333-9303

4.2. Najnoviji pokazatelji visine i važnosti trošarina u RH

Ukupni prihodi od posebnih poreza i trošarina u 2015. godini ostvareni su u iznosu od 13,9 milijardi kuna, što čini porast od 8,4 posto na međugodišnjoj razini. Osim kretanja potrošnje trošarinskih roba, prihodi od posebnih poreza i trošarina u 2015. godini bili su određeni i zakonskim izmjenama sukladno zahtjevima procedure prekomjernog proračunskog manjka te dogovorenog postupnog prilagođavanja relevantnog zakonodavstva pravnoj stečevini EU.

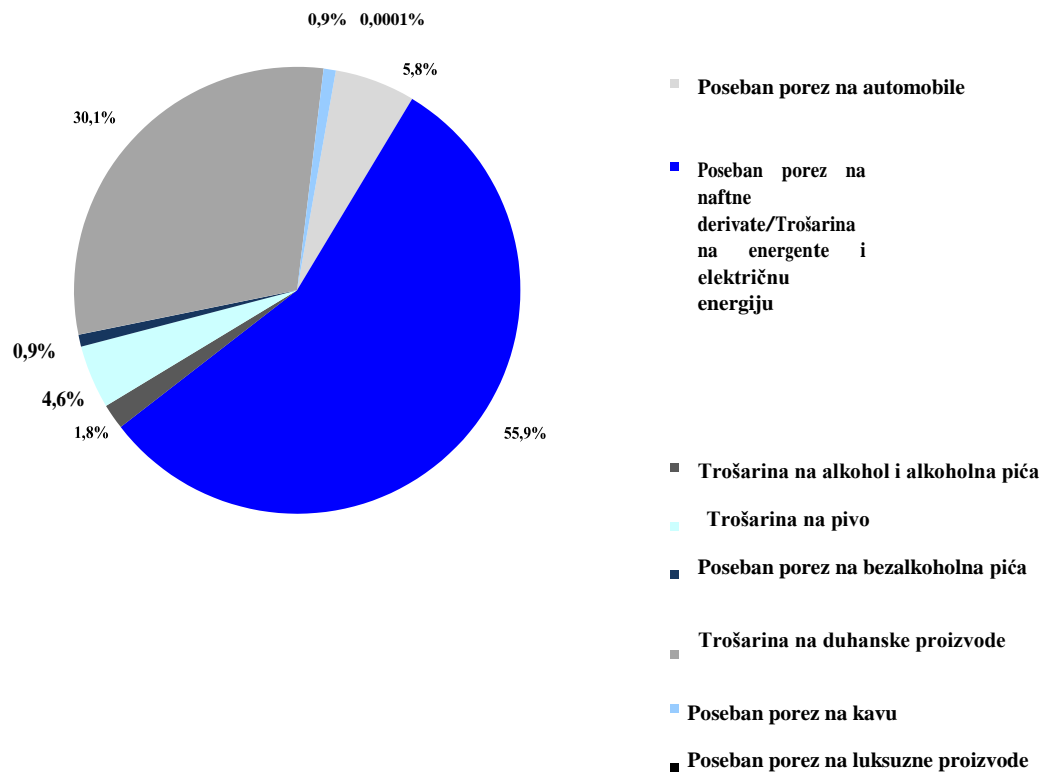
Tablica 8. Kretanje prihoda od trošarina u razdoblju 2013. – 2015.

(000 HRK)	2013.	2014.	2015.	Indeks 2014./2013	Indeks 2015./2014.
Trošarine	11.682.936	12.846.449	13.923.204	110,0	108,4
Poseban porez na automobile	550.826	781.614	813.670	141,9	104,1
Poseban porez na naftne derivate/Trošarina na energente i električnu energiju	6.496.009	7.122.179	7.781.809	109,6	109,3
Trošarina na alkohol i alkoholna pića	172.331	233.094	254.792	135,3	109,3
Trošarina na pivo	606.557	597.903	639.328	98,6	106,9
Poseban porez na bezalkoholna pića	114.747	117.635	123.126	102,5	104,7
Trošarina na duhanske proizvode	3.616.934	3.875.598	4.187.275	107,2	108,0
Poseban porez na kavu	122.012	118.245	123.186	96,9	104,2
Poseban porez na luksuzne proizvode	3.520	181	20	5,1	10,9

Izvor: Ministarstvo financija

Svi trošarinski prihodi povećani su u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajniji prihodi od trošarina s udjelom od 55,9 posto u ukupnim trošarinama su prihodi od trošarina na energente i električnu energiju, a ostvareni su u iznosu od 7,8 milijardi kuna. Zbog cjelogodišnjeg utjecaja povećanja iznosa trošarine na benzinska i dizelska goriva uvedenog tijekom 2014. godine, kao i onog koje je uslijedilo u travnju 2015. godine, prihodi od trošarina na energente i električnu energiju rastu za 9,3 posto na međugodišnjoj razini.

Grafikon 4. Struktura prihoda od trošarina u 2015. godini

Izvor: Ministarstva financija

Drugi po važnosti u ukupnim trošarinama jest prihod od trošarina na duhanske proizvode koji je tijekom 2015. godine ostvaren u iznosu od 4,2 milijarde kuna i bilježi međugodišnji rast od 8 posto. Rast prihoda od trošarina na duhan rezultat je povećanja trošarina na duhanske proizvode od travnja 2015. godine, ali i cjelogodišnjeg učinka povećanja trošarina na duhanske proizvode koje je provedeno u ožujku 2014. godine.

U travnju 2015. godine trošarine na duhanske proizvode promijenjene su na način da se iznos minimalne trošarine povećava na 648 kuna za 1.000 komada cigareta, a iznos specifične trošarine na cigarete iznosi 230 kuna na 1.000 komada cigareta. Pri tome iznos proporcionalne trošarine raste na 38 posto od maloprodajne cijene. Također, tada je podignuta i visina trošarine na sitno rezani duhan na iznos od 550 kn/kg i na ostali duhan za pušenje na iznos od 500 kn/kg. Naime, trošarine na duhan i duhanske prerađevine povećane su u cilju provedbe postupnog dostizanja minimalne trošarine na cigarete koju zahtijevaju relevantni propisi EU, a uzimajući pri tome u obzir da je RH odobreno prijelazno razdoblje do 31. prosinca 2017. godine za provođenje navedenog. Prema pravnoj stečevini EU u području oporezivanja cigareta, ukupna trošarina iznosi najmanje 60 posto prosječne ponderirane maloprodajne cijene cigareta puštenih u potrošnju, a minimalna trošarina ne smije biti niža od 90 eura za 1.000 komada cigareta bez obzira na prosječnu ponderiranu maloprodajnu cijenu cigareta puštenih u potrošnju.

Tablica 9. Isporučene količine naftnih derivata u 2014. i 2015. godini

<i>litre</i>	BMB			DIZEL		
	2014.	2015.	Indeks 2015./2014.	2014.	2015.	Indeks 2015./2014.
siječanj	49.961.993	48.008.987	96,1	103.019.964	105.356.750	102,3
veljača	45.441.026	45.277.566	99,6	97.755.580	104.385.423	106,8
ožujak	56.897.537	51.590.526	90,7	118.783.707	122.891.372	103,5
travanj	59.117.131	58.644.896	99,2	125.732.095	132.224.341	105,2
svibanj	61.389.026	56.635.013	92,3	129.263.577	129.346.621	100,1
lipanj	67.014.552	65.150.776	97,2	135.616.574	142.423.050	105,0
srpanj	78.192.171	80.024.543	102,3	161.392.908	176.607.988	109,4
kolovoz	84.376.224	82.128.567	97,3	164.056.562	173.215.784	105,6
rujan	62.526.612	65.634.585	105,0	137.837.434	152.610.431	110,7
listopad	60.617.297	55.669.195	91,8	135.351.432	136.525.660	100,9
studeni	51.236.111	52.310.081	102,1	119.432.084	131.850.258	110,4
prosinac	56.622.469	54.167.707	95,7	120.473.278	130.046.299	107,9
UKUPNO	733.392.149	715.242.442	97,5	1.548.715.195	1.637.483.977	105,7

Izvor: Ministarstvo financija - Carinska uprava

Ukoliko pogledamo kretanje isporučene količine naftnih derivata tijekom 2015. godine, vidljivo je da je smanjena potrošnja benzinskih, a povećana potrošnja dizelskih goriva. Tako su isporučene količine bezolovnog motornog benzina pale za 2,5 posto na međugodišnjoj razini, dok su isporučene količine dizelskog goriva povećane za 5,7 posto.

U 2015. godini, međugodišnji rast bilježi prihod od posebnog poreza na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove i to za 4,1 posto u odnosu na 2014. godinu. Ovaj rast nastavlja se na prošlogodišnji, a rezultat je povećanja kupnje motornih vozila.

Prihodi od trošarina na pivo u 2015. godini ostvareni su u iznosu od 639,3 milijuna kuna i bilježe međugodišnje povećanje od 6,9 posto. Prihodima od ostalih trošarinskih proizvoda (trošarine na kavu, alkohol i alkoholna pića, bezalkoholna pića i luksuzne proizvode) prikupljeno je 501,1 milijun kuna, što je 6,8 posto više nego prethodne godine. Pri tome su prihodi od trošarina na kavu ostvareni u iznosu od 123,2 milijuna kuna i u odnosu na 2014. godinu bilježe povećanje za 4,2 posto. Trošarine na alkohol ostvarene su u iznosu od 254,8 milijuna kuna i bilježe međugodišnje povećanje od 9,3 posto. Trošarinama na bezalkoholna pića tijekom

2015. godine prikupljeno je 123,1 milijun kuna prihoda državnog proračuna, što je 4,7 posto više nego prethodne godine.

Poseban porez na luksuzne proizvode od 1. siječnja 2013. godine u potpunosti je ukinut, a iznos koji je uplaćen po ovoj osnovi u 2015. godini jest uplata dugovanja po osnovi ovog poreza.²³

Porezna reforma 2017.godina

Da bi se provela porezna reforma, potrebna je promjena čak 15 zakona, a od toga se u osam zakona radi o potrebnim izmjenama i dopunama. Jedan od njih je Zakon o trošarinama gdje su planirane izmjene jer se želi ukinuti obveza podnošenja godišnjeg obrasca za obračun trošarine za male proizvođače jakog alkoholnog pića, čime bi se obuhvatilo oko 41.000 obveznika. Isto tako planira se olakšavanje otpreme vina malih vinara u druge države članice, što u stvarnosti znači olakšavanje izvoza za 2000 malih vinara, planira se ukidanje popisa zaliha cigareta ako je iznos razlike trošarine manji od 75 kuna, zatim ukidanje obveze označavanja alkohola i alkoholnih pića posebnom (evidencijskom) markicom. U Zakon se planira uvesti kategorija male destilerije, koja bi se odnosila na proizvodnju 2500 litara rakije godišnje a koja bi potpadala pod sniženu stopu trošarine od 50 posto od standardne stope. U Ministarstvu financija se nadaju kako će ove izmjene imati utjecaj na zapošljavanje, konkurentnost i održivost OPG-ova, zadruga te općenito poljoprivrednika. Planira se oporezivanje tekućine namijenjene konzumiranju u elektroničkoj cigareti te usklađivanje visina trošarina na cigarete, odnosno dva povećanja trošarina radi usklađivanja s EU minimumom do 31. prosinca 2017. godine.²⁴ Na snagu stupaju i izmjene Zakona o posebnom porezu na motorna vozila, temeljem kojih će se od početka 2017. taj posebni porez utvrđivati na temelju emisije ugljičnog dioksida (CO₂ izraženo u gramima po kilometru), prodajne cijene vozila, snage i obujma motora i razine emisije ispušnih plinova. Izmjene uređuju i institut registriranog trgovca rabljenim motornim vozilima, a utvrđuju i da se posebni porez neće plaćati na oldtimere, dok bi se druga vozila starija od 30 godina, a koja nisu u kategoriji oldtimera, oporezivala u paušalnom iznosu od 2.000 kuna.²⁵

²³ Godišnje izvješće Ministarstva financija 2015.

²⁴ <https://www.privredni.hr/vijesti/22-istrzivanja/1952-porezna-reforma-na-putu-prema-pravednijem-poreznom-sustavu>

²⁵ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/s-pocetkom-2017.-na-snagu-stupa-niz-novih-zakona-i-propisa-evo-sto-se-sve-i-za-koga-mijenja-od-1.-sijecnja-sljedece-godine/5442207/>

Tablica 10. Prihodi državnog proračuna 2015. – 2017.

(000 HRK)	2015.	2016.	I. - III. 2017.	IV. - VI. 2017.	VII. - IX. 2017.	I. - IX. 2017.	VII. 2017.	VIII. 2017.	IX. 2017.
PRIHODI	109.110.879	116.388.738	26.034.067	31.833.896	32.634.193	90.502.156	11.167.198	11.088.380	10.378.615
Porezi	68.280.769	71.958.532	15.780.778	19.475.979	21.308.710	56.565.467	6.998.043	7.653.152	6.657.515
Porezi na dohodak, dobit i kapitalnu dobit	8.312.198	9.419.976	2.343.230	3.685.774	2.055.948	8.084.952	713.858	703.134	638.956
Plaćanja pojedinaca (porez na dohodak)	2.068.143	2.231.999	565.751	560.711	420.890	1.547.352	195.684	113.771	111.435
Plaćanja trgovačkih društava (porez na dobit)	6.244.055	7.187.977	1.777.479	3.125.063	1.635.058	6.537.600	518.174	589.363	527.521
Porezi na imovinu	172.368	184.140	0	0	0	0	0	0	0
Porezi na dobra i usluge	59.090.678	61.665.999	13.286.947	15.620.774	19.060.527	47.968.248	6.217.097	6.893.586	5.949.844
Opći porezi na dobra i usluge	43.746.891	45.412.428	9.953.321	11.550.439	13.888.746	35.392.506	4.571.192	5.063.790	4.253.764
Porez na dodanu vrijednost	43.577.753	45.218.467	9.903.633	11.503.703	13.837.185	35.244.521	4.554.391	5.048.253	4.234.541
Porez na prodaju	169.138	193.961	49.688	46.736	51.561	147.985	16.801	15.537	19.223
Trošarine	13.923.204	14.752.335	2.964.666	3.687.297	4.835.583	11.487.546	1.537.793	1.718.400	1.579.390
-na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	813.670	998.858	235.924	382.098	300.569	918.592	124.855	96.197	79.518
-na naftne derivate	7.781.809	8.155.334	1.738.109	2.008.131	2.591.191	6.337.431	788.256	918.985	883.950
-na alkohol	254.792	257.600	49.456	57.394	92.116	198.966	32.177	36.803	23.136
-na pivo	639.328	620.046	96.120	150.498	266.434	513.052	81.988	95.773	88.673
-na bezalkoholna pića	123.126	122.635	22.564	31.123	52.795	106.481	16.894	16.817	19.084
-na duhanske proizvode	4.187.275	4.475.286	796.578	1.027.423	1.498.931	3.322.932	481.805	542.528	474.597
-na kavu	123.186	122.530	25.912	30.620	33.545	90.077	11.817	11.297	10.431
-na luksuzne proizvode	20	47	2	10	4	15	1	1	1
Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	419.113	404.876	82.921	100.717	120.587	304.225	37.127	35.957	47.503
Ostali porezi	286.412	283.541	67.680	68.714	71.648	208.042	29.961	20.475	21.212

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica 11. Duhanske preradevine i duhanski proizvodi

DUHANSKE PRERAĐEVINE		
Predmet oporezivanja	Visina trošarine	Provedbeni propis
Cigarete	specifična trošarina 310,00 kn za 1000 komada cigareta i proporcionalna trošarina 34% od MPC minimalna trošarina iznosi 696,00 kn/1000 komada	Uredba o izmjenama uredbe o visini trošarine na cigarete, sitno rezani duhan i ostali duhan za pušenje, NN 126/2017
Cigare	600,00 kn za 1000 komada	Zakon o trošarinama
Cigarilosi	600,00 kn za 1000 komada	Zakon o trošarinama
Sitno rezani duhan	600,00 kn za 1kg	Uredba o visini trošarine na cigarete, sitno rezani duhan i ostali duhan za pušenje, NN 109/2016
Ostali duhan za pušenje	600,00 kn za 1kg	Uredba o visini trošarine na cigarete, sitno rezani duhan i ostali duhan za pušenje, NN 109/2016
DUHANSKI PROIZVODI		
E-tekućine	specifična trošarina 0,00 kn za 1 ml	Zakon o trošarinama
Grijani duhanski proizvod	prema visini trošarine propisanoj za ostali duhan za pušenje - 600,00 kn za 1 kg	Zakon o trošarinama
Novi duhanski proizvod	prema visini trošarine propisanoj za ostali duhan za pušenje - 600,00 kn za 1 kg	Zakon o trošarinama

Izvor: Carinska uprava

Trošarinska osnovica:

- na cigarete je 1000 komada i maloprodajna cijena
- na cigare i cigarilose je 1.000 komada
- na sitno rezani duhan za savijanje cigareta je jedan kilogram
- na ostali duhan za pušenje je jedan kilogram
- na e-tekućine je 1 ml
- na grijani duhanski proizvod je jedan kilogram
- na novi duhanski proizvod je jedan kilogram

Tablica 12. Alkohol i alkoholna pića

ALKOHOL I ALKOHOLNA PIĆA		
Predmet oporezivanja	Visina trošarine	Provedbeni propis
Mirna vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda	Zakon o trošarinama
Pjenušava vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda	Zakon o trošarinama
Ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda	Zakon o trošarinama
Međuproizvodi	- 800,00 kn/hl gotovog proizvoda ($\geq 15\%$ vol.) - 500,00 kn/hl gotovog proizvoda ($< 15\%$ vol.)	Zakon o trošarinama
Etilni alkohol	- 5.300,00 kn/hl čistog alkohola - 2.650,00 kn/hl čistog alkohola (male destilerije)	Zakon o trošarinama
Pivo	40,00 kn za 1% vol. udjela stvarnog alkohola u hl gotovog proizvoda	Zakon o trošarinama
Male nezavisne pivovare		
Za godišnju proizvodnju u hektolitrima	Iznos trošarine	Provedbeni propis
≤ 5000	20,00 kn	Zakon o trošarinama
5001 – 25.000	22,00 kn	Zakon o trošarinama
25.001 – 75.000	24,00 kn	Zakon o trošarinama
75.001 – 125.000	26,00 kn	Zakon o trošarinama

Izvor: Carinska uprava

Trošarinska osnovica:

- na pivo je 1% volumnog udjela stvarnog alkohola sadržanoga u jednom hektolitr gotovog proizvoda
- osnovica na vino, ostala pića dobivena vrenjem, osim piva i vina te međuproizvode je jedan hektolitar gotovog proizvoda
- na etilni alkohol je jedan hektolitar čistog alkohola izraženoga u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20°

Tablica 13. Energenti i električna energija

ENERGENTI I ELEKTRIČNA ENERGIJA		
Predmet oporezivanja	Visina trošarine	Provedbeni propis
Motorni benzini koji se koriste kao pogonska goriva:		
Olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	4.500,00 kn/1000 l	Uredba o izmjeni Uredbe o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, NN 43/15
Bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	3.860,00 kn/1000 l	Uredba o izmjeni Uredbe o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, NN 43/15
Plinsko ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 41 do 2710 19 49		
- za pogon	3.060,00 kn/1000 l	Uredba o izmjeni Uredbe o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, NN 43/15
- za grijanje	423,00 kn/1000 l	Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, NN 109/13
Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka KN 2710 19 21 i 2710 19 25		
- za pogon	2.660,00 kn/1000 l	Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, NN 109/13
- za grijanje	1.752,00 kn/1000 l	Zakon o trošarinama
UNP – ukapljeni naftni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 12 11 do 2711 19 00		
- za pogon	100,00 kn/1000 kg	Zakon o trošarinama
- za grijanje	100,00 kn/1000 kg	Zakon o trošarinama
Teško loživo ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 61 do 2710 19 69	160,00 kn/1000 kg	Zakon o trošarinama
Prirodni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 11 00, 2711 21 00 i ostali plinovi iz tarifne oznake KN 2711 29 00		
- za pogon	0,00 kn/MWh	Zakon o trošarinama
- za grijanje za poslovnu uporabu	4,05 kn/MWh	Zakon o trošarinama
- za grijanje za neposlovnu uporabu	8,10 kn/MWh	Zakon o trošarinama
Ugljen i koks iz tarifnih oznaka KN 2701, 2702 i 2704		
- za poslovnu uporabu	2,30 kn/GJ	Zakon o trošarinama
- za neposlovnu uporabu	2,30 kn/GJ	Zakon o trošarinama
Električna energija iz tarifne oznake KN 2716		
- za poslovnu uporabu	3,75 kn/MWh	Zakon o trošarinama

- za neposlovnu uporabu	7,50 kn/MWh	Zakon o trošarinama
Biogoriva iz članka 83. stavka 6. Zakona	0,00 kn	Zakon o trošarinama

Izvor: Carinska uprava

Trošarinska osnovica:

- za energente je 1000 kilograma neto mase, 1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C, Gigajoul bruto toplinske vrijednosti
- za električnu energiju i prirodni plin je količina električne energije, odnosno prirodnog plina mjerena u megavatsatima²⁶

²⁶ www.carina.gov.hr

5. ZAKLJUČAK

Trošarine su pojedinačni, posebni porez na promet koji se tereti samo na određeni proizvod. Ujedno je od najstarijih oblika poreza koji ima vrlo važnu ulogu u prihodima Republike Hrvatske kroz cijelu povijest 1994.godine pa sve do danas. Nadležnost oporezivanja od 2002. godine prelazi s Porezne uprave na Carinsku upravu.

Pod trošarinama smatramo harmonizirane trošarine, odnosno trošarine na duhanske proizvode, trošarina na alkohol i alkoholna pića, trošarina na pivo, trošarina na energente i električnu energiju. Njima vrlo slični su posebni porezi, kao što su poseban porez na automobile, poseban porez na bezalkoholna pića, poseban porez na kavu, poseban porez na luksuzne proizvode. Glavna razlika između trošarina i posebnih poreza je u njihovoj harmoniziranosti, odnosno usklađenosti s Europskom unijom.

Razlozi uvođenja ovih poreza mogu biti fiskalni koji su najčešći, ali i nefiskalni kao što su očuvanje zdravlja, ekološki razlozi, socijalni učinak, ekonomski razlozi. A najvažnije karakteristike trošarina su jednostavnost, jeftinoća ubiranja prihoda te stabilnost i široka rasprostranjenost upotreba trošarina. Postoje također i porezna oslobođenja i izuzeća kod kojeg se smanjuje ili u potpunosti ukida porez.

Trošarine 2016. su drugi najveći porezni prihod koji čini 20,5 posto ukupnih poreznih prihoda ima trend rasta, tako da možemo očekivati daljni rast trošarina kao i prihoda od trošarina. Najveći prihodi ostvaruju trošarine na energente i električnu energiju čak više od polovine 55,3 posto, a nakon njih su trošarine na duhanske proizvode koji čine 30,3 posto prihoda od ukupnih trošarina.

Nakon toga dolazi do porezne reforme 2017.godine kojom se nastoji još više uvećati iznos prihoda trošarina, ali i na nova zapošljavanja, konkurentnost i održivost OPG-ova, zadruga te općenito poljoprivrednika kako bi sve skupa dovelo do poboljšanja za državu, ali i građane.

Međutim, treba reći brojke od prihoda bi najvjerojatnije bilo još i puno veće da nema prekomjerne ilegalne i legalne kupovine jeftinijih proizvoda tj. utjecaj sive ekonomije. Zbog toga možemo reći da trošarine imaju veliki utjecaj na gospodarstvo i ekonomiju Republike Hrvatske jer one čine jedan od glavnih izvora prihoda.

6. LITERATURA

1. European commission (2013a); Zakon o trošarinama
2. Godišnje izvješće Ministarstva financija 2015.
3. Kesner-Škreb M.,(1999): Financijska praksa, Zagreb, 23 (6), 765-767
4. Kuliš D., (2005): Plaćamo li europske trošarine?, Zagreb ,Institut za javne financije
5. Kuliš D., (2013):Sustav trošarina u Hrvatskoj bliži europskom sustavu, Zagreb ,Institut za javne financije,ISSN 1333-9303
6. OECD, Revenue statistics 1965-2001.
7. The Brewers of Europe (2012); Zakon o trošarinama
8. Zakon o trošarinama NN br.22/13, 32/13-ispr., 81/13,100/15, 120/15-ispr.
9. www.beershop.hr/news2.php
10. www.carina.gov.hr
11. www.mfin.hr
12. <https://www.privredni.hr/vijesti/22-istrazivanja/1952-porezna-reforma-na-putu-prema-pravednijem-poreznom-sustavu>
13. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/s-pocetkom-2017.-na-snagu-stupa-niz-novih-zakona-i-propisa-evo-sto-se-sve-i-za-koga-mijenja-od-1.-sijecnja-sljedece-godine/5442207/>

7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA

14. Tablica 1. Promjena visine trošarine str.13
15. Tablica 2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića od 1994. do 2005. str.14
16. Tablica 3. Trošarine na pivo od 1994. do 2005. str.15
17. Tablica 4. Stope trošarina na naftne derivate u Hrvatskoj od 1994. do 2005. str.17
18. Tablica 5. Stope trošarina na duhanske proizvode u Hrvatskoj i Europskoj uniji str.22
19. Tablica 6. Stope trošarina na alkohol i alkoholna pića u Hrvatskoj i Europskoj uniji str.23
20. Tablica 7. Stope trošarina na energente i električnu energiju u Hrvatskoj i Europskoj uniji str.27
21. Tablica 8. Kretanje prihoda od trošarina u razdoblju 2013. – 2015. str.29
22. Tablica 9. Isporučene količine naftnih derivata u 2014. i 2015. godini str.32
23. Tablica 10. Prihodi državnog proračuna 2015. – 2017. str.34
24. Tablica 11. Duhanske prerađevine i duhanski proizvodi str.35
25. Tablica 12. Alkohol i alkoholna pića str.36
26. Tablica 13. Energenti i električna energija str.37
27. Grafikon 1. Stope trošarina na cigarete u zemljama EU-a (1. siječnja 2013.) u eurima, u % od prosječno ponderirane maloprodajne cijene cigareta str.20
28. Grafikon 2. Stope trošarina na pivo u zemljama Europske unije, 2012/2013. (u eurima) str.24
29. Grafikon 3. Maksimalne trošarine na benzin (olovni i bezolovni) u zemljama Europske unije (€/1.000 l) str.28
30. Grafikon 4. Struktura prihoda od trošarina u 2015. godini str.29

8. SAŽETAK

Svrha i cilj ovog rada odnosno istraživanja je bila znanstvenim metodama istražiti što su **trošarine** u poreznom sustavu Republike Hrvatske, njihov zakonodavni okvir te usporediti stope trošarina i način na koji se duhanski proizvodi, alkohol i alkoholna pića te energenti i električna energija oporezuju prije i nakon ulaska u Europsku uniju te uspoređivanje sa trošarinama ostalih zemalja u Europskoj uniji. A na samom kraju uzeti najnovije podatke o visini prihoda od trošarina i objasniti veliku njihovu važnost u ekonomiji i gospodarstvu Republike Hrvatske. Iz razloga što 2016. one čine 20,5 posto **poreznih prihoda** iz državnog proračuna, dakle odmah nakon prihoda od PDV-a najvažnija skupina. Najveći prihodi ostvaruju trošarine na energente i električnu energiju čak više od polovine 55,3 posto, a nakon njih su trošarine na duhanske proizvode koji čine 30,3 posto prihoda od ukupnih trošarina. Ima **trend rasta**, tako da možemo očekivati daljni rast trošarina kao i prihoda od trošarina. Međutim, postoji i utjecaj sive ekonomije koji može smanjiti daljnji rast prihoda. Zbog toga možemo reći da je potrebno provesti odgovarajuću dobru politiku kako do toga ne bi došlo jer ipak radi se o jednim od najvažnijih poreznih prihoda Republike Hrvatske.

Ključne riječi: trošarine, porezni prihodi, trend rasta

9. SUMMARY

The purpose of this paper of research was to investigate with scientific methods what are **excise duties** in the tax system of the Republic of Croatia, their legislative framework and to compare excise rates and the way tobacco products, alcohol, alcohol drinks, energy and electricity are taxed before and after entering the European Union and also to compare excise duties with the rest of the member states of the European Union. At the very end take the latest information on the amount of the excise income and explain their great importance in the economy of the Republic of Croatia. Because 2016. they account 20,5 percent of **tax revenue** of the state budget, after VAT revenue they are the most important group. The highest revenues generate excise duties on energy and electricity even more than a half by 55,3 percent, followed by excise duties on tobacco products, accounting for 30,3 percent of total excis revenue. There is a **trend of growth** so we can expect further growth of excise duties as well as the excise revenue. However, there is also the influence of the gray economy which can lower further growth of revenue. Therefore, we can say that it is necessary to carry out an appropriate good policy as this would not happen because it is one of the most important tax revenues of the Republic of Croatia.

Key words: excise duties, tax revenue, trend of growth